

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI**

NGUYỄN THỊ HỒNG HẠNH

**NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA QUÁ TRÌNH CHUYỂN ĐỔI
CƠ CẤU SỬ DỤNG ĐẤT ĐẾN PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP,
NÔNG THÔN HUYỆN VĂN LÂM, TỈNH HƯNG YÊN**

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ NÔNG NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI**

HÀ NỘI - 2014

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI**

NGUYỄN THỊ HỒNG HẠNH

**NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA QUÁ TRÌNH CHUYỂN ĐỔI
CƠ CẤU SỬ DỤNG ĐẤT ĐẾN PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP,
NÔNG THÔN HUYỆN VĂN LÂM, TỈNH HƯNG YÊN**

CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

MÃ SỐ : 62 85 01 03

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS.TS. HỒ THỊ LAM TRÀ**
- 2. PGS.TS. NGUYỄN THANH TRÀ**

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Những số liệu, kết quả nghiên cứu nêu trong luận án này là trung thực, khách quan và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ trong quá trình thực hiện luận án này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận án đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận án

Nguyễn Thị Hồng Hạnh

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án này, tôi đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ của nhiều tập thể, cá nhân. Nhân dịp này tôi xin gửi lời cảm ơn đến tập thể các thầy, cô giáo Khoa Quản lý đất đai, Bộ môn Quản lý đất đai, Ban Quản lý đào tạo Trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án này.

Đặc biệt tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS Hồ Thị Lam Trà và PGS.TS Nguyễn Thanh Trà đã tận tình hướng dẫn, trực tiếp chỉ ra những ý kiến quý báu và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện luận án.

Tôi cũng xin gửi lòng biết ơn chân thành tới lãnh đạo địa phương và người dân huyện Văn Lâm, tỉnh Hưng Yên đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi trong quá trình điều tra, khảo sát thực địa, theo dõi mô hình và nghiên cứu.

Cuối cùng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới các tập thể và cơ quan, ban ngành, bạn bè, gia đình và người thân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình thu thập tài liệu nghiên cứu.

Một lần nữa tôi xin chân thành cảm ơn tất cả sự giúp đỡ quý báu của các tập thể và cá nhân đã động viên, khích lệ và giúp đỡ tôi hoàn thành luận án này.

Tác giả luận án

Nguyễn Thị Hồng Hạnh

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	vi
Danh mục các bảng	vii
Danh mục các hình	ix
MỞ ĐẦU	1
1 Tính cấp thiết của đề tài	1
2 Mục tiêu nghiên cứu	3
3 Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	3
4 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
5 Những đóng góp mới của luận án	3
CHƯƠNG 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	5
1.1 Cơ sở lý luận và thực tiễn về chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	5
1.1.1 Một số thuật ngữ	5
1.1.2 Sử dụng đất đai	5
1.1.3 Chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	8
1.2 Cơ sở lý luận và thực tiễn về nông nghiệp, nông thôn	13
1.2.1 Lý thuyết về nông nghiệp, nông thôn trên thế giới	13
1.2.2 Khái quát mô hình thực tiễn về nông nghiệp, nông thôn	14
1.2.3 Quan hệ giữa sử dụng đất với phát triển nông nghiệp, nông thôn	17
1.3 Kinh nghiệm chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất của một số nước trên thế giới, vùng lãnh thổ và ở Việt Nam	19
1.3.1 Kinh nghiệm của một số nước trên thế giới và vùng lãnh thổ	19
1.3.2 Chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất ở Việt Nam	22
1.4 Tác động của quá trình chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất đến nông nghiệp, nông thôn	27
1.4.1 Tác động đến kinh tế	28

1.4.2	Tác động đến xã hội	33
1.4.3	Tác động đến môi trường nông thôn	40
1.5	Nhận xét chung và định hướng nghiên cứu	41
CHƯƠNG 2 NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU		44
2.1	Nội dung nghiên cứu	44
2.1.1	Đặc điểm vùng nghiên cứu	44
2.1.2	Thực trạng chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	44
2.1.3	Đánh giá tác động của chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất đến nông nghiệp, nông thôn	44
2.1.4	Kiểm chứng theo dõi một số mô hình sử dụng đất phục vụ đề xuất hướng sử dụng	45
2.1.5	Đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất nhằm phát triển nông nghiệp, nông thôn trên địa bàn huyện	45
2.2	Phương pháp nghiên cứu	47
2.2.1	Phương pháp thu thập tài liệu, số liệu	47
2.2.2	Phương pháp phân vùng và chọn điểm nghiên cứu	47
2.2.3	Phương pháp điều tra và phỏng vấn	48
2.2.4	Phương pháp lựa chọn theo dõi mô hình sử dụng đất phục vụ đề xuất sử dụng đất	49
2.2.5	Phương pháp tính hiệu quả sử dụng đất	49
2.2.6	Phương pháp lấy mẫu phân tích	50
2.2.7	Phương pháp so sánh	51
2.2.8	Phương pháp đánh giá tác động	52
2.2.9	Phương pháp xử lý số liệu	53
CHƯƠNG 3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN		55
3.1	Đặc điểm vùng nghiên cứu	55
3.1.1	Đặc điểm vùng nghiên cứu	55
3.1.2	Các nguồn tài nguyên	56
3.1.3	Thực trạng phát triển kinh tế, xã hội huyện Văn Lâm	58
3.2	Đánh giá thực trạng chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	59

3.2.1	Hiện trạng và biến động sử dụng đất huyện Văn Lâm	59
3.2.2	Chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất huyện Văn Lâm giai đoạn 2000 - 2010	64
3.3	Tác động của chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất đến nông nghiệp, nông thôn	72
3.3.1	Tác động về mặt kinh tế	72
3.3.2	Tác động về mặt xã hội	85
3.3.3	Tác động về mặt môi trường	101
3.3.4	Xác định mức độ tác động của chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất đến phát triển nông nghiệp, nông thôn	113
3.3.5	Đánh giá chung	119
3.4	Kiểm chứng theo dõi một số mô hình sử dụng đất nông nghiệp phục vụ đề xuất hướng sử dụng	122
3.4.1	Thông tin về các mô hình theo dõi	123
3.4.2	Hiệu quả của các mô hình theo dõi	124
3.5	Giải pháp để nâng cao hiệu quả thực hiện chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất nhằm phát triển nông nghiệp, nông thôn trên địa bàn huyện.	128
3.5.1	Giải pháp về chính sách	128
3.5.2	Nhóm giải pháp về kinh tế	128
3.5.3	Nhóm giải pháp về xã hội	131
3.5.4	Nhóm giải pháp bảo vệ môi trường sinh thái	133
	KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	135
1	Kết luận	135
2	Kiến nghị	137
	Danh mục công trình đã công bố có liên quan đến luận án	138
	Tài liệu tham khảo	139
	Phụ lục	144

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ATLT	An toàn lương thực
CNH	Công nghiệp hóa
CNH - ĐTH	Công nghiệp hóa - đô thị hóa
CPSX	Chi phí sản xuất
GTSX	Giá trị sản xuất
GTGT	Giá trị gia tăng
HDH	Hiện đại hóa
KCN	Khu công nghiệp
KLN	Kim loại nặng
LĐ	Lao động
LUT	Loại hình sử dụng đất
LĐ&TBXH	Lao động và thương binh xã hội
NN&PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
NQ	Nghị quyết
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
NXB	Nhà xuất bản
QCVN	Quy chuẩn Việt Nam
TCCP	Tiêu chuẩn cho phép
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TN&MT	Tài nguyên và Môi Trường
TW	Trung ương
UBND	Ủy ban nhân dân
XHCN	Xã hội chủ nghĩa

DANH MỤC CÁC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
2.1	Chọn mẫu điều tra hộ nông dân	48
2.2	Phân cấp mức độ ảnh hưởng của mối quan hệ	53
3.1	Hiện trạng sử dụng đất của huyện Văn Lâm tỉnh Hưng Yên năm 2010	60
3.2	Biến động diện tích đất theo mục đích sử dụng giai đoạn 2000 - 2010	62
3.3	Tổng hợp diện tích đất bị thu hồi để xây dựng các khu, cụm công nghiệp huyện Văn Lâm giai đoạn 2000 - 2010	65
3.4	So sánh hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp năm 2010 với quy hoạch sử dụng đất	69
3.5	Một số chỉ tiêu phát triển kinh tế giai đoạn 2000 - 2010	73
3.6	Diện tích, năng suất một số cây trồng và số lượng vật nuôi chính huyện Văn Lâm giai đoạn 2000 - 2010	76
3.7	Hiệu quả kinh tế bình quân trên 1 ha đối với các loại hình sử dụng đất chính huyện Văn Lâm năm 2010	77
3.8	So sánh thu nhập bình quân của hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	79
3.9	So sánh mức chi tiêu của hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	81
3.10	Vốn đầu tư cho sản xuất nông nghiệp giai đoạn 2000 - 2010	84
3.11	So sánh vốn đầu tư cho nông nghiệp của hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	85
3.12	Cơ cấu lao động theo ngành ở Văn Lâm trước và sau chuyển đổi	86
3.13	Biến đổi việc làm của người nông dân trước và sau thu hồi đất	87
3.14	Hiệu quả xã hội của một số loại hình sử dụng đất chính	88
3.15	Biến động tỷ lệ hộ dùng nguồn thấp sáng chính huyện Văn Lâm	90
3.16	Điều kiện trường học trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất huyện Văn Lâm	92

3.17	So sánh kết cấu hạ tầng nông thôn của hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	93
3.18	Tình trạng việc làm trước và sau khi thu hồi đất của người lao động	94
3.19	Quan hệ gia đình và xã hội của các hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	99
3.20	Tình hình an ninh trật tự trên địa bàn của các hộ gia đình trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	100
3.21	Môi trường nông thôn trước và sau chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất	103
3.22	Tổng hợp mức độ bón phân của một số cây trồng	104
3.23	Một số tính chất lý hóa học của mẫu đất huyện Văn Lâm	105
3.24	Hàm lượng KLN trong các mẫu đất khu vực nghiên cứu	107
3.25	Kết quả phân tích nước mặt huyện Văn Lâm, Hưng Yên	111
3.26	Kết quả phân tích tương quan giữa tỷ lệ mất đất tại các tiểu vùng với các yếu tố kinh tế, xã hội, môi trường	114
3.27	Tổng hợp những tồn tại, nguyên nhân và giải pháp khắc phục quá trình chuyển đổi cơ cấu sử dụng đất đến năm 2010 huyện Văn Lâm	121
3.28	Tóm tắt thông tin về các mô hình theo dõi	123
3.29	Hiệu quả kinh tế bình quân các mô hình theo dõi	124
3.30	Tổng hợp hiệu quả xã hội bình quân các mô hình theo dõi	125
3.31	Hiệu quả tổng hợp của các mô hình theo dõi	127